

TÜKETİCİ TİPOLOJİLERİ

Editörler

Kürşad Özkaynar - Aykut Yılmaz - Tarık Yolcu

TÜKETİCİ TİPOLOJİLERİ

Editörler: Kürşad Özkaynar - Aykut Yılmaz - Tarık Yolcu

Yayın No.: 1374

ISBN: 978-625-398-084-9

E-ISBN: 978-625-398-085-6

Basım Sayısı: 1. Basım, Aralık 2022

© Copyright 2022, NOBEL BİLİMSEL ESERLER SERTİFİKA NO.: 20779

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir.

Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik

ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

"NOBEL BİLİMSEL ESERLER" bir Nobel Akademik Yayıncılık markasıdır.

Genel Yayın Yönetmeni: Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-

Genel Yayın Koordinatörü: Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Sayfa Tasarım: Samet Tekin -samet@nobelyayin.com-

Redaksiyon: Nurcan Çağman -nurcan@nobelyayin.com-

Kapak Tasarım: Mervin Selda Adal -mervin@nobelyayin.com-

Görsel Tasarım Uzmanı: Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-

Kütüphane Bilgi Kartı

Özkaynar, Kürşad., Yılmaz, Aykut., Yolcu, Tarık.

Tüketici Tipolojileri / Editörler: Kürşad Özkaynar - Aykut Yılmaz - Tarık Yolcu

1. Basım, XII + 258 s., 16,5x24 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-625-398-084-9

E-ISBN: 978-625-398-085-6

1. Tüketici 2. Tipoloji

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı Mh. 2465 Sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat, Şaşmaz/ANKARA

Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65

Sipariş: siparis@nobelyayin.com- **E-Satış:** www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com

www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa, Kırmızı Kedi, Arkadaş, D&R, Dost, Kika, Kitapsan, Nezh, Odak, Pandora, Prefix, Remzi

Baskı ve Cilt: Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. Anonim Şirketi / Sertifika No.: 46519

Beytepe Köy Yolu No.: 3 06800 Bilkent-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	iii
GİRİŞ	1
Remzi Altunışık	
1. BÖLÜM	
FAYDACI TÜKETİCİ	9
Vildan Güneş	
Giriş	10
Faydacılık Kavramı ve Kuramı	11
Faydacı Tüketim	13
Faydacı Tüketici Davranışları	14
Faydacı Tüketici ve Faydacı Ürün Özellikleri	16
Faydacı Tüketici Alışveriş Değerleri ve Motivasyonları	17
Verimlilik	18
Başarı	18
Parasal Tasarruf	19
Kolaylık	20
Faydacı Tüketiciyi Etkileyen Pazarlama İletişim Karması Araçları	21
Faydacı Reklamlar	21
Faydacı Tüketiciye Yönelik Satış Promosyon	22
Sonuç ve Değerlendirme	23
Kaynakça	25
2. BÖLÜM	
HEDONİK TÜKETİCİ	29
Murat Toksarı	
Giriş	30
Hedonizm Türleri	31
Geleneksel Hedonizm	31
Modern Hedonizm	31
Etik Hedonizm	32
Psikolojik Hedonizm	33
Hedonik Tüketim ve Hedonik Tüketici	34

Hedonik Alışveriş Motivasyonları	35
Sonuç ve Değerlendirme	39
Kaynakça.....	40

3. BÖLÜM

PLANSIZ TÜKETİCİ .....

Oya Eru

Giriş	46
Plansız Satın Alma ve Dürtüsel Satın Alma İlişkisi.....	47
Dürtüsel Satın Alma.....	51
Dürtüsel Satın Almanın Farklı Bakış Açılarına Göre Değerlendirilmesi	53
Dürtüsel Satın Alma Türleri.....	54
Hatırlatıcı Dürtüsel Satın Alma.....	54
Saf Dürtüsel Satın Alma	54
Öneri Dürtüsel Satın Alma	54
Planlı Dürtüsel Satın Alma	54
Dürtüsel Alışverişin Hedonik Alışveriş İle İlişkisi	55
Çevrim içi Plansız Satın Alma Davranışı	55
Plansız Satın Almayı Etkileyen Unsurlar.....	56
Tüketici Unsuru.....	57
Ürün Unsuru	58
Mağaza Unsuru	59
Durum Unsuru	59
Çevrim içi Unsurlar.....	60
İç Uyarılar.....	61
Demografik Faktörler	61
Plansız Satın Almaya Yönlendirici Firma Stratejileri	61
Sonuç ve Değerlendirme	62
Kaynakça.....	63

4. BÖLÜM

BAĞIMLI (KOMPÜLSİF) TÜKETİCİ .....

Gülay Keskin

Giriş	74
Bağımlı (Kompulsif) Satınalma Davranışı.....	75
Bağımlı (Kompulsif) Tüketici Davranışı Teorileri.....	75
Bağımlı (Kompulsif) Tüketici Davranışı ile İlgili Geliştirilen Ölçekler.....	78

Bağımlı (Kompulsif) Satın Alma Davranışı Gösteren Tüketicileri Etkileyen Faktörler	81
Demografik Değişkenler.....	81
Cinsiyet	81
Yaş.....	82
Eğitim.....	82
Medeni Durum	82
Gelir	83
Psikolojik Faktörler.....	83
Sosyal Faktörler.....	83
Durumsal Faktörler	84
Kişilik Özellikleri	84
Hedonik Alışveriş Motivasyonları.....	85
Metaryalizm	85
Kredi Kartı Sahipliği.....	86
İnternet Kullanımının Artması.....	86
Bağımlı (Kompulsif) Tüketimin Sonuçları.....	87
Sonuç ve Değerlendirme	88
Kaynakça.....	89

5. BÖLÜM

MİNİMALİST TÜKETİCİ .....

Burçak Başak Yiğit

Giriş	94
Minimalist Tüketici	96
Gönüllü Sadeliği Benimsemiş Tüketiciler	96
Vites Küçültücüler.....	97
Güçlü Sadeleştiriciler	97
Basit Yaşam Hareketi	98
Azaltılmış Tüketimi Benimseyen Tüketiciler	98
Tüketim Karşıtı Tüketiciler	99
Göze Çarpmayan Minimalistler	102
Ölçek.....	106
Sonuç ve Değerlendirme	106
Kaynakça.....	107

6. BÖLÜM

SAĞLIK BİLİNÇLİ TÜKETİCİ 109

Aykut Yılmaz

Giriş	110
Sağlık Bilinci	110
Sağlık Bilinçli Tüketici.....	111
Sağlık Bilinci Ölçekleri	115
Sonuç ve Değerlendirme	120
Kaynakça.....	121

7. BÖLÜM

POSTMODERN TÜKETİCİ 125

Derya Fatma Biçer

Giriş	126
Postmodernizm Kavramı	127
Modernizm ve Postmodernizm Belirgin Farklılıkları.....	129
Postmodern Pazarlama	131
Postmodern Tüketim Kültürü	132
Postmodernizmin Tüketim Merkezli Özellikleri.....	132
Hipergerçeklik	133
Parçalanma	133
Öznenin merkezden uzaklaşması.....	134
Üretim ve tüketimin tersine çevrilmesi	134
Zıtlıkların Paradoksal Yanyanalığı.....	135
Kronoloji.....	136
Pastiş.....	136
Çoğulculuk	137
Farklılaştırmanın Giderilmesi	137
Anti-temelcilik.....	138
Postmodern Tüketici	138
Sonuç ve Değerlendirme	141
Kaynakça.....	147

8. BÖLÜM

ETNOSENTRİK TÜKETİCİ..... 151

Senem Ergan

Giriş	152
Etnosentrizm ve Tüketici Etnosentrizmi	153
Etnosentrik Tüketici.....	156
Etnosentrik Tüketicilerin Eğilimlerini Etkileyen Faktörler.....	158
Sosyo-Psikolojik Faktörler.....	159
Kültürel Açıklık ve Dünya Görüşlülük	159
Milliyetçilik.....	160
Vatanseverlik	160
Muhafazakârlık	161
Toplulukçuluk ve Bireycilik	161
Düşmanlık	162
Materyalizm.....	162
Değerler	163
Dogmatizm	163
Dindarlık.....	164
Ekonomik Faktörler.....	164
Politik Faktörler.....	165
Demografik Faktörler	166
Yaş.....	166
Cinsiyet	167
Gelir	167
Eğitim Durumu.....	168
Sosyal Sınıf	168
Tüketici Etnosentrizmi Ölçeği: CETSCALE	168
Sonuç ve Değerlendirme	172
Kaynakça.....	173

9. BÖLÜM

DİJİTAL TÜKETİCİ..... 179

Seda Gökdemir Ekici

Giriş	180
Dijitalleşme.....	181
Dijital Tüketici.....	183

10. BÖLÜM

GÖSTERİŞÇİ TÜKETİCİ

Didem Demir¹ - Selçuk Yasin Yıldız²

Özet

Gösterişçi tüketiciler hem toplumda üst düzey bir sosyal statüde yer almak, başkaları tarafından beğenilmek ve gıpta edilmek hem de başkalarından farklı olabilmek adına özellikle lüks ürünleri tercih eder ve tüketirler. Sosyal medyanın ortaya çıkışıyla birlikte her türlü mal ve hizmet alımlarının paylaşımını da farklı sosyal medya mecralarında sergilemektedirler. Ayrıca gösterişçi tüketicilerin özellikle materyalizm ile güçlü bir ilişkisi vardır. Gösterişçi tüketiciler için fiyat kavramı da tamamen bir ürünün kıt olmasına ve daha az kişide olmasına bağlı olarak değerlendirilmektedir. Bir ürüne atfedilen değer tamamen lüks olması, çok az kişide olması ve başkaları tarafından beğenilmesi ile doğru orantılıdır. Bu bölümde gösterişçi tüketicilerin sosyal medya, materyalizm, sosyal statü ve fiyatlandırma ile ilişkileri açıklanmaktadır. Ayrıca konu ile ilgili ulaşılan ampirik çalışmaların sonuçlarına değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Gösterişçi tüketici, sosyal statü, materyalizm, sosyal medya, fiyatlandırma*

Abstract

Conspicuous consumers prefer and consume especially luxury products in order to have a high social status in society, to be admired and envied by others, and to be different from others. With the emergence of social media, they display the sharing of purchases of all kinds of goods and services on different social media channels. In addition, conspicuous consumers have a particularly strong relationship with materialism. The concept of price for conspicuous consumers is also evaluated entirely depending on the scarcity of a product and the fact that fewer people have it. The value attributed to a product is directly proportional to the fact that it is pure luxury, owned by very few people, and liked by others. In this section, the relations of conspicuous consumers with social media, materialism, social status and pricing

---

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Toros Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi orcid.org/0000-0003-4589-8240 didem.demir@toros.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Cumhuriyet Sosyal Bilimler MYO orcid.org/0000-0002-1594-8799 selcukyasinil@cumhuriyet.edu.tr

leri sadece bilgilendirmekle kalmaz, aynı zamanda onları ikna etmektedir. Gelecekteki çalışmalarda, potansiyel olarak ikna edici reklamların gösterişçi tüketimi nasıl etkilediğini araştırabilir. Ayrıca, gösterişli ürünlerin satışı, bir firmanın müşteri tabanının büyüklüğüne ve bileşimine duyarlı olduğundan, firmaların iletişim mesajlarını nasıl hedeflemesi gerektiğini incelemek faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Amaldoss, W., & Jain, S. (2005). Pricing of conspicuous goods: A competitive analysis of social effects. *Journal of Marketing Research*, 42(1), 30-42.
- Amaldoss, W., & Jain, S. (2015). Branding conspicuous goods: An analysis of the effects of social influence and competition. *Management Science*, 61(9), 2064-2079.
- Arda, Z. (2014). Consumption, travel and experience shared online: Facebook Tourism. In *La historia contada a través de los medios de comunicación* (39-62).
- Belk, R.W. (1988). Possessions and the extended self. *Journal of Consumer Research*, 15, 139-168.
- Brewer, M. B. (1991). The social self: On being the same and different at the same time. *Personality and social psychology bulletin*, 17(5), 475-482.
- Cass, A. O. (2001). Consumer self-monitoring, materialism and involvement in fashion clothing. *Australasian Marketing Journal (AMJ)*, 9(1), 46-60.
- Charoennan, W., & Huang, K. P. (2018). The antecedents and consequences of conspicuous consumption of luxury fashion goods in a social media platform. *International Journal of Organizational Innovation (Online)*, 11(1), 1-21.
- Chatterjee, A., & Hunt, J. M. (1996). Self-monitoring as a personality correlate of materialism: An investigation of related cognitive orientation. *Psychological Reports*, 79(2), 523-528.
- Chaudhuri R, Mazumdar, H., & Ghoshal, A. (2011). Conspicuous consumption orientation: Conceptualisation, scale development and validation. *Journal of Consumer Behaviour*, 10(4), 216-224.
- Chiou, J. S., Hsiao, C. C., & Chiu, T. Y. (2018). The credibility and attribution of online reviews: Differences between high and low product knowledge consumers. *Online Information Review*.
- Cleveland, M., & Chang, W. (2009). Migration and materialism: The roles of ethnic identity, religiosity, and generation. *Journal of Business Research*, 62(10), 963-971.
- Duan, J., & Dholakia, R. R. (2017). Posting purchases on social media increases happiness: the mediating roles of purchases' impact on self and interpersonal relationships. *Journal of Consumer Marketing*.
- Duesenberry, J. S. (1949). *Income, saving, and the theory of consumer behavior*.
- Eastman, J. K., Goldsmith, R. E., & Flynn, L. R. (1999). Status consumption in consumer behavior: Scale development and validation. *Journal of marketing theory and practice*, 7(3), 41-52.
- Efendioğlu, İ. H. (2022). The impact of conspicuous consumption in social media on purchasing intentions. *arXiv preprint arXiv:2205.12026*.
- Flynn, L. R., Goldsmith, R. E., & Eastman, J. K. (1996). Opinion leaders and opinion seekers: Two new measurement scales. *Journal of the academy of marketing science*, 24(2), 137-147.

- Gentina, E., Shrum, L. J., & Lowrey, T. (2015). A social network analysis of adolescent social standing, sharing and acquisition materialism, and happiness. *ACR North American Advances*.
- Goldschmidt, L. (1990). Economic Measurement of Non-Market Household Activities-Is It Useful and Feasible. *Int'l Lab. Rev.*, 129, 279.
- Heisley, D. D., & Cours, D. (2007). Connectedness and worthiness for the embedded self: A material culture perspective. *Consumption, Markets and Culture*, 10(4), 425-450.
- Han, Y. J., Nunes, J. C., & Drèze, X. (2010). Signaling status with luxury goods: The role of brand prominence. *Journal of marketing*, 74(4), 15-30.
- Heffetz, O. (2004). Conspicuous consumption and the visibility of consumer expenditures. *Department of Economics, Princeton University*.
- Holman, R. H. (1981). Apparel as communication. *ACR Special Volumes*.
- Hudders, L., Pandelaere, M., & Vyncke, P. (2013). Consumer meaning making: The meaning of luxury brands in a democratised luxury world. *International Journal of Market Research*, 55(3), 391-412.
- Kastanakis, M. N., & Balabanis, G. (2012). Between the mass and the class: Antecedents of the "bandwagon" luxury consumption behavior. *Journal of Business Research*, 65(10), 1399-1407.
- Kilshelmer, J. C. (1993). *Status consumption: The development and implications of a scale measuring the motivation to consume for status*. The Florida State University.
- Lehdonvirta, V. (2010). Online spaces have material culture: goodbye to digital post-materialism and hello to virtual consumption. *Media, Culture & Society*, 32(5), 883-889.
- Lizuka, T. (2007). An empirical analysis of planned obsolescence. *Journal of Economics & Management Strategy*, 16(1), 191-226.
- Madden, M., Lenhart, A., Cortesi, S., Gasser, U., Duggan, M., Smith, A., & Beaton, M. (2013). Teens, social media, and privacy. *Pew Research Center*, 21(1055), 2-86.
- Marcoux, J. S., Filiatrault, P., & Cheron, E. (1997). The attitudes underlying preferences of young urban educated Polish consumers towards products made in western countries. *Journal of International Consumer Marketing*, 9(4), 5-29.
- O'cass, A., & McEwen, H. (2004). Exploring consumer status and conspicuous consumption. *Journal of consumer behaviour: an international research review*, 4(1), 25-39.
- Özer, Ö., & Zheng, Y. (2016). Markdown or everyday low price? The role of behavioral motives. *Management Science*, 62(2), 326-346.
- Patsiaouras, G., & Fitchett, J. A. (2012). The evolution of conspicuous consumption. *Journal of historical research in marketing*.
- Podoshen, J. S., & Andrzejewski, S. A. (2012). An examination of the relationships between materialism, conspicuous consumption, impulse buying, and brand loyalty. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 20(3), 319-334.
- Podoshen, J. S., Li, L., & Zhang, J. (2011). Materialism and conspicuous consumption in China: A cross-cultural examination. *International journal of consumer studies*, 35(1), 17-25.
- Ramazani, A., & Kermani, M. (2021). Spiritualism versus materialism: can religiosity reduce conspicuous consumption?. *Journal of Islamic Marketing*, (ahead-of-print).
- Richins, M. L. (1994). Special possessions and the expression of material values. *Journal of consumer research*, 21(3), 522-533.
- Roncha, A., & Montecchi, M. (2017). The underpinning strategies leading to high value perception of luxury fashion brands. *IUP Journal of Brand Management*, 14(3), 7-21

- Rucker, D. D., & Galinsky, A. D. (2009). Conspicuous consumption versus utilitarian ideals: How different levels of power shape consumer behavior. *Journal of Experimental Social Psychology, 45*(3), 549-555.
- Segal, B., & Podoshen, J. S. (2013). An examination of materialism, conspicuous consumption and gender differences. *International Journal of Consumer Studies, 37*(2), 189-198.
- Sestino, A., Amatulli, C., & Guido, G. (2021). Consumers' innovativeness and conspicuous consumption orientation as predictors of environmentalism: an investigation in the context of smart mobility. *Technology Analysis & Strategic Management, 1*-14.
- Schiffman, L. G., and L. L. Kanuk. 2004. Consumer behavior. 9th ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Shen, B., Qian, R., & Choi, T. M. (2017). Selling luxury fashion online with social influences considerations: Demand changes and supply chain coordination. *International Journal of Production Economics, 185*, 89-99.
- Souiden, N., M'Saad, B., & Pons, F. (2011). A cross-cultural analysis of consumers' conspicuous consumption of branded fashion accessories. *Journal of International Consumer Marketing, 23*(5), 329-343.
- Stokburger-Sauer, N. E., & Teichmann, K. (2013). Is luxury just a female thing? The role of gender in luxury brand consumption. *Journal of business research, 66*(7), 889-896.
- Shukla, P. (2012). The influence of value perceptions on luxury purchase intentions in developed and emerging markets. *International Marketing Review.*
- Sivanathan, N., & Pettit, N. C. (2010). Protecting the self through consumption: Status goods as affirmational commodities. *Journal of Experimental Social Psychology, 46*(3), 564-570.
- Tatzel, M. (2002). "Money worlds" and well-being: An integration of money dispositions, materialism and price-related behavior. *Journal of Economic Psychology, 23*(1), 103-126.
- Taylor, D. G., & Strutton, D. (2016). Does Facebook usage lead to conspicuous consumption? The role of envy, narcissism and self-promotion. *Journal of Research in Interactive Marketing.*
- Tereyağoğlu, N., & Veeraraghavan, S. (2012). Selling to conspicuous consumers: Pricing, production, and sourcing decisions. *Management Science, 58*(12), 2168-2189.
- Thoumrungroje, A. (2014). The influence of social media intensity and EWOM on conspicuous consumption. *Procedia-Social and behavioral sciences, 148*, 7-15.
- Tian, K. T., Bearden, W. O., & Hunter, G. L. (2001). Consumers' need for uniqueness: Scale development and validation. *Journal of consumer research, 28*(1), 50-66.
- Trigg, A. B. (2001). Veblen, Bourdieu, and conspicuous consumption. *Journal of economic issues, 35*(1), 99-115.
- Truong, Y. (2010). Personal aspirations and the consumption of luxury goods. *International Journal of Market Research, 52*(5), 655-673.
- Statista 2022 <https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/> (Erişim tarihi: 02.12.2022)
- Veblen, T. B. 1918. The theory of the leisure class. New York: Viking Press.
- Vohra, A. V. (2016). Materialism, impulse buying and conspicuous consumption: A qualitative research. *Global Business Review, 17*(1), 51-67.
- Wai, L. K., & Osman, S. (2019). The influence of self-esteem in the relationship of social media usage and conspicuous consumption. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 9*(2), 335-352.

- Wei, Y., & Li, F. (2020). Omnichannel supply chain operations for luxury products with conspicuous consumers. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 137, 101918.
- Wilcox, K. & Stephen, A. T. (2013). Are close friends the enemy? Online social networks, self-esteem, and self-control. *Journal of Consumer Research*, 40(1), 90-103.
- Wong, N. Y. (1997). Suppose you own the world and no one knows? Conspicuous consumption, materialism and self. *ACR North American Advances*.
- Wong, N. Y., & Ahuvia, A. C. (1998). Personal taste and family face: Luxury consumption in Confucian and Western societies. *Psychology & Marketing*, 15(5), 423-441.
- Yang, Z., Zhou, N., & Chen, J. (2005). Brand choice of older Chinese consumers. *Journal of International Consumer Marketing*, 17(4), 65-81.
- Zakaria, N., Wan-Ismail, W. N. A., & Abdul-Talib, A. N. (2020). Seriously, conspicuous consumption? The impact of culture, materialism and religiosity on Malaysian Generation Y consumers' purchasing of foreign brands. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 33(2), 526-560.